

***Veileder
for politisk
arbeid lokalt***

diabetesforbundet

Forord

Kjære tillitsvalgt!

Vi har 70 år med diabetesarbeid bak oss. Vi har kjempet mange kamper. Noen har vi vunnet, og noen har vi tapt – og noen fortsetter vi å kjempe.

I løpet av disse årene har Diabetesforbundet etablert seg som en viktig helsepolitisk stemme og en aktør i det politiske landskapet. Vårt oppdrag er å fremme din sak og gi kvalitetssikret informasjon og veiledning – slik at du får god behandling og har kunnskap og motivasjon til å mestre livet med diabetes. I dette ligger det et ansvar for å jobbe for at politikere og andre beslutningstakere tar diabetes på alvor.

Vi representerer alle med diabetes, og deres familier – vi snakker deres sak. Vi har også en rolle i folkehelsearbeidet for å bremse veksten av diabetes type 2.

Diabetesforbundets strategi for 2019-2021 staker ut kursen for Diabetesforbundet de neste årene.

Mange av målene i strategien krever politisk jobbing. Mye av dette arbeidet foregår på nasjonalt plan, i dialog med nasjonale politikere og myndigheter. Men like viktig er den lokale politiske arenaen. Det er i hver enkelt kommune de lokale prioriteringene gjøres, og det er kommunestyret som bestemmer over de fleste tjenestene vi har behov for i hverdagen. Derfor har du og ditt lokallag en viktig rolle å spille.

Jeg håper at denne veilederen vil gi deg og ditt lokallag kunnskap og inspirasjon til å ta fatt på det interessepolitiske arbeidet i din kommune. Er dette nytt terreng, så begynn gjerne forsiktig. Prøv dere fram, og gjør dere noen nyttige erfaringer. Sammen bygger vi stein på stein, mot visjonen om et godt liv med diabetes – og en framtid uten.

Lykke til!

*Sverre Ur
forbundsleder*

Hva er interessepolitisk arbeid?

For mange kan det å drive interessepolitisk arbeid virke vanskelig og komplisert. Men hva menes egentlig med interessepolitisk arbeid?

Interessepolitisk arbeid kan oppsummeres som:

Å jobbe systematisk for å påvirke beslutningstakere i saker som berører oss og dem vi representerer.

Mange lokal- og fylkeslag har allerede et interessepolitisk engasjement. Har ditt lokallag fått til et samarbeid med kommunens frisklivssentral, eller fått et leserinnlegg eller kronikk på trykk i lokalavisa? Har noen i lokallaget deltatt som brukerrepresentant i kommunale råd eller utvalg? Har dere hatt besøk av lokalpolitikere på medlemsmøter eller deltatt på møter med kommuneadministrasjonen? Alt dette kan kalles interessepolitisk arbeid når formålet er å nå fram med saker som er viktige for oss.

Interessepolitisk arbeid er fundert på det grunnleggende demokratiske prinsippet om at: **Den som berøres, skal høres!**

De som har makt og myndighet, er avhengig av å få innspill og være i dialog med dem som «kjenner kartet». Du og ditt lokallag er en viktig ressurs for beslutningstakere i din kommune. Dere vet hvor skoen trykker, ikke bare fra egne erfaringer, men også fra de erfaringene dere får gjennom kontakt med medlemmer og andre i lokalsamfunnet. Denne brukerkompetansen er avgjørende for at kommunepolitikere og administrasjon skal kunne fatte gode beslutninger for sine innbyggere.

De som har makt og myndighet, er avhengig av å få innspill og være i dialog med dem som «kjenner kartet»

Hvordan styres kommunen?

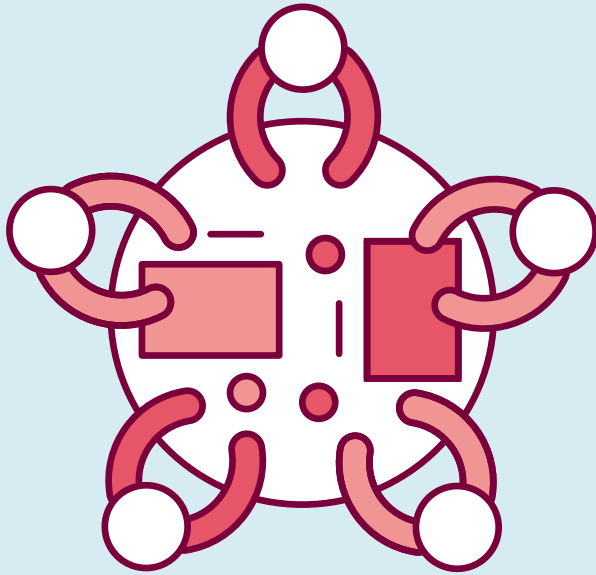
I denne veilederen har vi valgt å fokusere på interessepolitisk arbeid knyttet opp mot kommunen, da det er mest relevant for de fleste lokallag.

Det kan være store ulikheter i politisk styreform og administrasjonsstruktur mellom by- og landkommuner, men vi velger her å beskrive den «typiske» norske kommunen.

Kommunestyrene er det øverste politiske organet i kommunen og består av folkevalgte representanter. Der gjøres det vedtak i saker på vegne av kommunen. Kommunestyremedlemmene representerer som oftest politiske partier, men det er ikke uvanlig med lokale bygdelister og tverrpolitiske lister.

I de fleste kommuner med bystatus heter kommunestyret bystyre, men enkelte kommuner med bystatus har likevel beholdt navnet kommunestyre.

Minimum fem av kommunestyrets faste medlemmer blir valgt til å sitte i et formannskap. Dette kalles formannskapsmodellen og er den vanligste styringsformen i

Kommunestyrene i Norge er det øverste politiske organet i kommunen og består av folkevalgte representanter. Der gjøres vedtak i saker på vegne av kommunen

norske kommuner. Formannskapet forbereder saker for kommunestyret og har myndighet til å ta avgjørelser i mindre saker, eller i spesielle hastesaker. Kommunestyret velger ett av medlemmene i formannskapet til å bli ordfører. Ordfører er det høyeste tillitsvervet i en kommune, og det er ordføreren som leder møtene i både kommunestyret og formannskapet.

Kommunestyrene kan opprette komiteer, utvalg og råd med bestemte oppgaver og ansvarsområder. Her forberedes og gis det råd i saker for kommunestyret, og tildelte saker kan også ferdigbehandles her dersom kommunestyret har delegert myndighet til dette. De fleste kommuner har egne utvalg/komiteer for helse-saker, et eldreråd og råd for funksjonshemmede.

Kommuneadministrasjonen er en egen stab av fast ansatte personer som ledes av en rådmann. Administrasjonens oppgave er å forberede og iverksette det politikerne vedtar (lokalt og nasjonalt).

FORMANNSKAPSMODELLEN

Kommunestyre

Formannskap

Rådmann

Administrasjon

Tips

Alle kommuner har egne nettsider med en fane som heter politikk. Der ligger blant annet informasjon om den politiske strukturen i kommunen, sammen med oversikt over alle råd, utvalg og komiteer, saksdokumenter, kontaktinformasjon og møteoversikt.

Tips

Det står i kommuneloven at innbyggerne har rett til å ta initiativ til å fremme saker som de ønsker behandlet i politiske organer (innbyggerinitiativ). På nettsiden www.minsak.no kan du foreslå saker du ønsker å få behandlet. For å få saken behandlet må du ha underskrifter fra to prosent av innbyggerne, alternativt 300 personer i kommunen eller 500 personer i fylket.

Frivillighetens rolle

I kommunene ser man i dag en voksende interesse for den ressursen frivillige lag og foreninger utgjør, særlig innenfor folkehelse, helse og omsorg. Blant annet er det nedfelt i lovverket at kommunen skal samarbeide med frivillige organisasjoner i folkehelsearbeidet og legge til rette for frivilligheten i kommunen.

Frivillighet Norge har signert en avtale med kommunenes arbeidsgiver-, interesse- og medlemsorganisasjon (KS). Avtalen er et uttrykk for ønsket om bedre samhandling mellom frivilligheten og kommunene:

<http://www.frivillighetnorge.no/samarbeidsplattform/>

Kartlegg ressursene i lokallaget

Er det noen tilknyttet lokallaget som har erfaring fra lokalpolitikk eller med kompetanse på områder som er viktige for de sakene dere er opptatt av? I alle lokallag finnes det folk med ulike interesser og kompetanse. Det kan være lurt å etablere et politisk utvalg med aktuelle ressurspersoner og dem som ønsker å drive interessepolitisk arbeid.

Etabler et nettverk

Bygg opp gode relasjoner til det politiske miljøet i kommunen. Undersøk om det er noen i lokallaget som kjenner noen i kommunestyret eller i administrasjonen. Å ha alliansepartnere blant toneangivende politikere i kommunen kan bli viktig for å nå fram med saker.

Vis dere fram

For å gjøre dere kjent, kan dere invitere for eksempel ordfører, rådmann, utvalget/komiteen for helse- og sosialsaker eller politiske partier til et styremøte eller temamøte. Ved første kontakt kan det være mer hensiktsmessig å invitere til et generelt samarbeid enn å ta opp bestemte saker. Det kan komme senere. Informer om Diabetesforbundet og hva dere i lokallaget kan bidra med.

Er det en aktiv motivasjonsgruppe i kommunen, kan dere invitere med ut på tur. Dette er en ypperlig måte å bli kjent på.

Husk!

Be alltid om forslag til dato som passer for politikerne. De har mange møter, og vi må tilpasse oss deres timeplan.

Hvordan nå fram med våre saker?

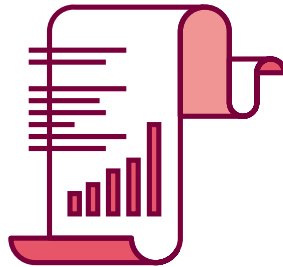
Det er mange måter å drive påvirkningsarbeid på. Noen ganger kan det være nok å snakke med de riktige personene, andre ganger kreves mer omfattende og langsiktig jobbing. Framgangsmåten avhenger av saken – og det finnes ingen fasitsvar her. Veilederen har likevel noen viktige råd og tips som kan være nyttige å ha med seg.

Ha en god sak

Å ha en aktuell sak som man kan argumentere godt for, er avgjørende for å vekke interessen hos beslutningstakere.

- Bli enige om hva som er den viktigste saken for lokal-laget akkurat nå.
- Formuler et tydelig budskap – hvorfor er denne saken viktig?
- Formuler et klart mål/krav – hva er det man ønsker å oppnå i denne saken? Finnes det noen gode løsninger?

Kjenn saken godt

I interessepolitisk arbeid er det viktig å være godt forberedt og nøye med tall og fakta. Finn ut så mye som mulig om saken og om saksbehandlingen i kommunen.

- Hvem har ansvaret for saken? Ligger den hos administrasjonen, helsetjenesten, osv.? Eller er den oppe til politisk behandling i komiteer/utvalg eller kommunestyret?
- Har noen ment noe om saken? Det kan være en god idé å orientere seg i lokale partiprogram, kommuneplaner, saksinnstillinger og andre aktuelle dokumenter for å se om saken har vært omtalt eller skal opp til behandling.
- Er det andre som kan ha interesse i saken? Det kan hende andre organisasjoner, lag eller foreninger jobber med samme problemstilling eller er interessert i samme sak. Undersøk mulighetene for å inngå et samarbeid.

Ta kontakt

Finn ut hvem det er viktig å snakke med. Dette kan også være noen som er uenige med dere – disse er det også viktig å møte. Det finnes mange måter å ta kontakt på, avhengig av sakens natur og formålet med kontakten.

- Ta direkte kontakt med dem dere ønsker å snakke med, per telefon eller e-post.
- Be om et møte for å diskutere saken.
- Møt opp på åpne møter eller høringer. For eksempel er møter i kommunestyret åpne for publikum. Mange kommuner arrangerer også folkemøter.
- Ta kontakt med lokalpolitikere på stand. Spesielt i valgår er lokale politikere aktive ute i lokalmiljøet. Da er det gode muligheter for å fremme saker og be om et møte.
- Arranger egne debattmøter. Husk å kontakte media, både for omtale på forhånd og eventuell dekning av møtet.

Vær tålmodig

Politisk arbeid krever en god porsjon is i magen. Ting tar tid, og dessverre når vi ikke alltid fram. Men ikke gi opp hvis du ikke lykkes første gang. Utnytt de mulighetene som dukker opp til å ta opp saken på ny. Gjenta nøkkelbudskap og hovedkrav der det er naturlig. Men det er viktig ikke å framstå som masete. Ta et nei for et nei, og prøv heller igjen neste gang en anledning byr seg.

Det er lov å gi forsiktige påminnelser. En e-post eller en rask telefon med et enkelt spørsmål om de har fått kikket på saken din, vil ofte fungere bra.

Lag et notat på maks 1-2 sider som oppsummerer saken din!

Det er viktig å ha et notat som kan gis i møte med politikere og andre beslutningstakere. Notatet bør inneholde:

- Kort informasjon (kun noen få setninger) om hvem dere er og hvor mange medlemmer dere representerer.
- Bakgrunnen for saken. Hva er utfordringen med dagens situasjon? Her kan dere presentere tall og fakta. Vær konkret!
- Beskriv forslag til eventuelle løsninger. Viktig med gode argumenter.
- Avslutt med kontaktinformasjon.

Slik går du fram:

LESERINNLEGG/KRONIKK

Mye av det politiske ordskiftet foregår på debattsidene i mediene, og i leserinnlegg og kronikker skriver man hva man mener om en sak. Fordelen med et leserinnlegg eller en kronikk er at det blir trykket akkurat slik du har skrevet det.

Få med all informasjon om deg selv når du sender inn. Navn, organisasjon, rolle, alder, e-postadresse, telefonnummer og kanskje et lite portrettbilde av deg selv.

INVITASJON

Skal dere ha arrangementer, stå på stand eller ha møter med politikere, kan dere sende en invitasjon til lokalavisa om å bli med for å lage et oppslag. Inviter gjerne et par uker i forveien, journalister liker å planlegge ukene sine. Av og til kan ting dukke opp, slik at avtaler med journalister blir avlyst. Ta derfor alltid bilder selv, og skriv heller en pressemelding som du kan sende til avisen/nettavisen i etterkant av arrangementet/møtet.

Husk at journalister ikke kan dikteres eller fortelles hva de skal gjøre, eller hva de skal skrive.

PRESSEMELDING

Man kan forsøke å sende en pressemelding til avisa/radio eller tv. En pressemelding skal være kortfattet, og journalisten skal kunne se hva saken dreier seg om ved å lese overskrift, ingress og de neste to setningene. De første setningene i en pressemelding bør gi svar på følgende: Hva, hvem, hvordan, hvorfor, hvor, når.

Ha en tydelig tittel av typen «Diabetesforbundet ønsker mer læring og mestring», «Diabetespasienter forskjellsbehandles på medisinsk utstyr». Det kan være lurt å ringe journalisten i forkant av utsendelsen, eller å følge opp pressemeldingen med en telefonsamtale i etterkant, slik at pressemeldingen din ikke forsvinner i mengden.

Det er en styrke å ha med en case, en person som kan fortelle hvorfor nettopp deres sak er viktig. Navn og tittel på kontaktpersoner med telefonnumre og e-postadresser må alltid være med.

Husk at du som tillitsvalgt representerer Diabetesforbundet. Er du usikker på om noen av argumentene dine er i tråd med Diabetesforbundets meninger, eller du har andre spørsmål eller trenger hjelp med pressearbeidet, kan du kontakte kommunikasjonssjef Turid Gjerde Spilling på [**turid.spilling@diabetes.no**](mailto:turid.spilling@diabetes.no)

Tips til saker lokallaget kan jobbe med

Med bakgrunn i Diabetesforbundets strategi for 2019-2021 vil vi gi noen eksempler på saker. Det kan selvsagt være andre saker ditt lokallag er opptatt av, eller andre problemstillinger som er mer aktuelle for ditt lokalsamfunn. Dere står fritt til å jobbe med de sakene dere ønsker, så lenge Diabetesforbundets verdier, visjon og samfunnsoppdrag ivaretas.

Lærings- og mestringstilbudet

For å mestre et liv med en kronisk sykdom, er det avgjørende å få et godt opplæringstilbud. Alle kommuner ligger langt bak samhandlingsreformens mål om lærings- og mestringstilbud. Stortingsmelding om fremtidens primærhelsetjeneste slår dessuten fast at mange kronisk syke ikke får den pasientopplæringen de har krav på. Hvordan er tilbudet i din kommune?

- Undersøk om det er et lærings- og mestringstilbud for personer med diabetes i kommunen, og undersøk om tilbudet er tilstrekkelig.

Kommunale frisklivssentraler

Myndighetene anbefaler etablering av frisklivssentraler i alle kommuner, gjerne gjennom samarbeid mellom kommuner. Frisklivssentralen skal gi tilbud til personer med behov for å endre levevaner og bidra til bedre fysisk og psykisk helse.

- Undersøk om kommunen har etablert en frisklivssentral og hvilke tilbud som gis.
- Har dere en aktiv motivasjonsgruppe, undersøk mulighetene for å inngå et samarbeid med en frisklivssentral.

Situasjonen i hjemmetjenesten

Hjemmetjenesten er viktig for mange eldre med diabetes som ønsker å bli boende hjemme lengst mulig, og deres pårørende. Hjemmetjenesten skal sørge for best mulig vilkår for god livskvalitet når man har helseproblemer, men fortsetter å bo hjemme. En del opplever at de får for lite hjelp, og at de må forholde seg til mange ulike personer.

- Undersøk erfaringer blant medlemmer og andre.
- Undersøk rutiner og retningslinjer hos hjemmetjenesten.
- Har det vært saker i mediene som omhandler hjemmetjenesten den siste tiden?

Folkehelsearbeidet i kommunen

Kommunene har etter folkehelseloven ansvar for å ha oversikt over helseutfordringene i egen befolkning og plikt til å iverksette nødvendige tiltak for å møte utfordringene.

- Helsedirektoratet rapporterer om at mange kommuner jobber aktivt for å fremme helse og trivsel. Men det er stor variasjon i hvor systematisk kommunene følger opp dette arbeidet.
- Undersøk om det er ansatt en folkehelsekoordinator i din kommune.
- Undersøk om kommunens overordnede mål og strategier for folkehelsepolitikk er med i kommuneplaner, og om disse er gjennomført.

Tips!

Hvert år lager Folkehelseinstituttet egne folkehelseprofiler for alle landets kommuner og fylker. Disse kan lastes ned fra <https://www.fhi.no/hn/helse/folkehelseprofil/>

I folkehelseprofilen kan du se hvordan helsetilstanden er hos innbyggerne i kommunen, og hvordan kommunen ligger an når det gjelder faktorer som fremmer eller reduserer helsen i befolkningen.

Kommunens samarbeid med frivilligheten

I en undersøkelse utført av Frivillighet Norge og KS i 2014, sier 93 prosent av kommunene at de ønsker å styrke samarbeidet med frivilligheten. Likevel har 60 prosent av kommunene ikke planer om å bruke mer ressurser på dette, og bare 32 prosent oppgir at de har en frivillighetspolitikk.

Frivillighetspolitikken skal utvikles i dialog med frivilligheten. Den skal sikre at det etableres faste møteplasser mellom frivilligheten og kommunen, og at det lages konkrete virkemidler som gir rom og utviklingsmuligheter for hele frivilligheten lokalt.

- Undersøk om din kommune har etablert en frivillighetspolitikk.
- Undersøk med andre lag og foreninger hvordan de opplever kommunens frivillighetspolitikk.

93 %

av kommunene sier at de
ønsker å styrke samarbeidet med
frivilligheten

Viktige lovverk

Helse- og omsorgstjenesteloven (Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.). Denne loven slår fast kommunens ansvar for innbyggernes helse og hvilke tjenester kommunen skal tilby.

Folkehelseloven (Lov om folkehelsearbeid). Denne loven slår fast kommunens ansvar for å drive helsefremmende og forebyggende arbeid.

KONTAKT

Anne-Grete Skjellanger
generalsekretær
408 54 891
ask@diabetes.no

Stine Vedvik
fagpolitisk ansvarlig
95287257
Stine.vedvik@diabetes.no

3. opplag: 2021